

R O Z S U D O K
V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkýň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej v právnej veci žalobcov **1/ F. G.**, bývajúceho v S., **2/ J. G.**, bývajúceho v S., zastúpeného JUDr. M. K., advokátom so sídlom vo V., M. č. X., **3/ J. G.**, bývajúceho v S., **4/ P. G.**, bývajúceho v S., **5/ M. G.**, bývajúceho v S., **6/ Š. J.**, bývajúceho v S., proti žalovaným, **1/ J. A.**, bývajúcemu v K., **2/ M. B.**, bývajúcej v S., **3/ Ing. J. D.**, bývajúcemu v S., **o určenie vecí patriacich do dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 9 C 7/2005, o dovolaní žalobcu 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 20. apríla 2010 sp. zn. 12 Co 85/2009, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovaným 1/ až 3/ nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Žalobkyňa A. G. sa v konaní sp. zn. 9 C 216/2002 Okresného súdu Humenné domáhala určenia, že je vlastníčkou parciel v katastrálnom území S., ktoré sú zapísané na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. a č. X.. Poukazovala na to, že geometrickým plánom č. 58/2001 boli vytvorené nové parcely č. X., X. a X., ktoré sú zapísané na listoch vlastníctva č. X. a č. X. a na nich je žalovaný 1/ vedený ako spoluvlastník parciel č. X. a X., žalovaná 2/ ako spoluvlastníčka parcely č. X. a žalovaný 3/ ako vlastník parcely č. X.. Podľa tvrdení A. G. boli tieto nehnuteľnosti pôvodne zapísané v pozemkovoknižnej zápisnici č. 648 ako podielové spoluvlastníctvo jej rodičov A. A. a Z. A., ktorí jej nehnuteľnosti darovali v roku 1938

a odvtedy ich nerušené užívala až dokým ich užívanie neprevzal Štátny majetok v S.. Po roku 1992 jej ale nehnuteľnosti boli vrátené. V priebehu konania súd na návrh žalobkyne pripustil, aby sa zmenenou žalobou domáhala určenia svojho vlastníckeho práva k parcelám v katastrálnom území S., ktoré sú v katastri nehnuteľností vedené ako parcela č. X., X., X. a X.. Po vykonaní dokazovania Okresný súd Humenné rozsudkom z 28. januára 2003 č.k. 9 C 216/2002-33 zamietol žalobu žalobkyne v časti, v ktorej sa domáhala určenia, že je vlastníčkou parcely v katastrálnom území S. vedenej ako parcela č. X.. Vec v prevyšujúcej časti vylúčil na samostatné konanie. Krajský súd v Prešove uznesením zo 6. augusta 2004 sp. zn. 2 Co 467/2003 pripustil späťvzatie žaloby v časti týkajúcej sa určenia vlastníctva parcely č. X. a v tejto časti prvostupňový rozsudok zrušil a konanie zastavil.

V priebehu nasledujúceho konania, ktoré sa viedlo na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 9 C 7/2005, žalobkyňa A. G. zomrela. Jej právni nástupcovia podali návrh na pripustenie zmeny žaloby; žiadali určiť, že nehnuteľnosti v katastrálnom území S., ktoré sú v katastri nehnuteľností vedené ako parcela č. X. – orná pôda vo výmere 1815 m², parcela č. X. – orná pôda vo výmere 1815 m² a parcela č. X. – orná pôda vo výmere 3630 m² (ďalej len „nehnuteľnosti“), patria do dedičstva po A. G.. Účastníkmi navrhovanú zmenu žaloby pripustil Okresný súd Humenné uznesením z 9. mája 2006 č.k. 9 C 7/2005-101 a rozsudkom z 24. septembra 2009 č.k. 9 C 7/2005-287 žalobu zamietol; rozhodol tiež o trovách konania. Výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané, že nehnuteľnosti darovali v roku 1938 pôvodnej žalobkyňi jej rodičia. A. G. nehnuteľnosti užívala dovtedy, kým ich nezačal užívať Štátny majetok v S.. Mala osem detí: 1. syna J. G. (žalobca 2/), 2. zomrelú M. J., po ktorej v konaní pokračoval ako žalobca 6/ jej manžel Š. J. (M. J. mala päť detí), 3. syna J. G. (žalobca 3/), 4. syna P. G. (žalobca 4/), 5. syna M. G. (žalobca 5/), 6. syna Š. G., 7. syna F. G. (žalobca 1/) a 8. dcéru A. G.. Pokiaľ žalobcovia uvádzali, že účastníkmi predmetného konania nie sú Š. G. a A. G. preto, lebo sa (údajne) vzdali svojich dedičských práv po A. G., súd prvého stupňa zastával opačný názor, že – so zreteľom na predmet konania – účastníkmi konania napriek tomu mali byť nielen Š. G. a A. G., ale tiež všetky deti M. J.. Vzhľadom na to, že konania sa nezúčastnili všetci právni nástupcovia po A. G. ako nerozluční spoločníci v zmysle § 91 ods. 2 O.s.p., súd prvého stupňa žalobu z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie zamietol. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil poukázaním na § 142 O.s.p.

Na odvolanie žalobcov 1/ až 6/ Krajský súd v Prešove rozsudkom z 20. apríla 2010 sp. zn. 12 Co 85/2009 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a proti svojmu rozsudku pripustil dovolanie, lebo za zásadného právneho významu považoval otázku, či v konaní o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po XY, musia byť účastníkmi všetci jeho právni nástupcovia, a to na strane žalobcov alebo žalovaných. Odvolací súd rozhodol tiež o trovách odvolacieho konania. V odôvodnení uviedol, že sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku (§ 219 ods. 2 O.s.p.). Poukázal na to, že dedičské konanie po nebohej A. G., ktoré sa viedlo na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 13 D 450/2004, bolo uznesením zo 14. decembra 2004 zastavené, lebo poručiiteľka nezanechala žiaden majetok. A. G. v konaniach o dedičstve po svojich rodičoch A. A. a Z. A. (sp. zn. 13 D 419/95 a 13 D 418/95 Okresného súdu Humenné) vyhlásila, že „dedičstvo odmieta v prospech svojich detí a vnukov“. V predmetnom súdnom konaní nebolo ale ničím preukázané, že by sa Š. G. a A. G. (deti A. G.) „vzdali dedičského práva“ po A. G.. Rovnako nebolo preukázané, že jediným dedičom po M. J. (dcére A. G.) bol iba jej manžel Š. J., a nie aj jej deti. Z týchto dôvodov dospel odvolací súd k záveru, že súd prvého stupňa po správnom konštatovaní, že účastníkmi konania nie sú všetci tí, ktorí prichádzali do úvahy ako dedičia po zomrelej žalobkyni A. G., žalobu správne z tohto dôvodu zamietol. Odvolací súd preto napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správne. V závere odôvodnenia zdôraznil, že účastníkmi konania, v ktorom má byť určené, že určitá vec patrí do dedičstva, musia byť všetci do úvahy prichádzajúci dedičia. Odvolací súd potvrdil aj rozhodnutie súdu prvého stupňa vo výroku o trovách prvostupňového konania. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil poukázaním na § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca 2/ dovolanie. Nesúhlasil s právnym názorom súdov, že účastníkmi konania mali byť všetci právni nástupcovia pôvodnej žalobkyne. Zastával názor, že nimi nemali byť tí, ktorí dedičstvo odmietli. Poukázal pri tom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 162/2005 uverejnený v Justičnej revue č. 1/2007, v zmysle ktorého má odmietnutie dedičstva nielen hmotnoprávne, ale aj procesnoprávne účinky a v konaní o dedičstve stratí ten, kto dedičstvo odmietol, postavenie účastníka konania. V dôsledku toho aj v konaní o určenie, že určitý majetok patrí do dedičstva, už nie je vecne legitimovaný ten, kto dedičstvo odmietol. Podľa názoru dovolateľa bolo preukázané, že Š. G. a A. G. a deti M. J. odmietli dedičstvo po A. G. a tým prejavili, že nechcú byť jej dedičmi. Pokiaľ súdy nepovažovali ich odmietnutie dedičstva za preukázané, mali možnosť vykonať v tomto smere dokazovanie, ktoré by

odstránilo všetky pochybnosti. Súdy tak ale nepostupovali. Vzhľadom na to sú závery súdu založené na nesprávnej aplikácii zákona. Zdôraznil, že žalovaní nedostatok vecnej legitimácie žalobcov nikdy nenamietali. Z týchto dôvodov žiadal napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalobcovia 3/ až 5/ a 6/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že nesúhlasia s právnym záverom odvolacieho súdu vyjadreným v napadnutom rozsudku. Ak odvolací súd zastával názor, že účastníkmi konania majú byť všetci tí, ktorí prichádzali do úvahy ako dedičia po A. G., mal ich vyzvať, aby sa vyjadrili, či chcú byť účastníkmi konania a v súvislosti s tým im mal poskytnúť primerané poučenie. Súdy tak ale nepostupovali a tým žalobcov ukrátili na ich právach.

Žalovaný 3/ vo svojom vyjadrení uviedol, že žalobcovia sa snažia spor predĺžovať. V konaní žiadnym hodnoverným spôsobom nepreukázali tvrdenia pôvodnej žalobkyne A. G. o vydržaní nehnuteľností. Pokiaľ dovolateľ tvrdí, že niektorí dedičia sa dedičstva „zriekli“, žalovanému 3/ nie je známe, kedy a kde sa tak stalo. Poznamenal, že vopred sa nemohli „zriect“ dedenia nehnuteľností, ktoré nikdy neboli vlastníctvom A. G.. Z týchto dôvodov navrhol „dovolaniu nevyhoviet“.

Žalobca 1/ a žalovaní 1/ a 2/ sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu uvedenému v § 238 ods. 3 O.s.p., preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný rozsahom dovolania a dovolacím dôvodom, vrátane jeho vecného (obsahového) vymedzenia dovolateľom. Obligatórne sa zaoberá len vadami vymenovanými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na to dovolací súd ex offio skúmal, či v konaní nedošlo k procesným vadám uvedeným v § 237 O.s.p.

a k tzv. iným vadám majúcim za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vady tejto povahy neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

V ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom jeho rozsudku prípustnosť dovolania, ak je jeho rozhodnutie zásadného právneho významu. V prípade dovolania pripusteného odvolacím súdom v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolateľ oprávnený napadnúť vydané rozhodnutie len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), a to práve len v konkrétne vymedzenej otázke. V dovolacom konaní môžu byť v takom prípade predmetom súdneho posudzovania iba právne otázky [na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený ani vybavený procesnými prostriedkami (viď § 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.)].

V danom prípade odvolací súd pripustením dovolania vytvoril účastníkom konania procesnú možnosť domôcť sa v dovolacom konaní posúdenia správnosti riešenia otázky, „či v konaní o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po XY, musia byť účastníkmi všetci jeho právni nástupcovia, a to na strane žalobcov alebo žalovaných“. Dovolateľ túto možnosť využil a podal dovolanie, v ktorom namieta správnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Otázka, so zreteľom na ktorú odvolací súd pripustil v danej veci dovolanie, bola už v minulosti Najvyšším súdom Slovenskej republiky riešená. V uznesení z 28. septembra 2006 sp. zn. 3 Cdo 178/2006 Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že žaloba na určenie predmetu dedičstva je rozhodovacou praxou súdov považovaná za prípustný prostriedok riešenia sporov o tom, či určitá vec (právo) patrí do dedičstva. V právnej vete k rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. júla 2000 sp. zn. 3 Cdo 131/99, ktorý bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky publikovaný ako R 65/2003, sa uvádza, že pre sporové konanie v zmysle § 175k ods. 2 O.s.p. treba považovať všetkých účastníkov konania v dedičstve za nerozlučných spoločníkov v zmysle

ustanovenia § 91 ods. 2 O.s.p., a to ako na strane žalobcov, tak i na strane žalovaných. Na rovnakých právnych záveroch spočívajú tiež ďalšie rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (viď napríklad rozsudky z 27. októbra 2010 sp. zn. 4 Cdo 120/2009 a z 30. mája 2011 sp. zn. 1 Cdo 183/2009).

V prejednávanej veci sa žalobcovia domáhali určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po A. G.. Právna úprava prechodu dedičských práv a povinností vychádza z princípu ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva. Od smrti poručiteľa do potvrdenia dedičstva alebo vyporiadania dedičov právoplatným rozhodnutím súdu (§ 175p, § 175q, § 175 zca O.s.p.) existuje určitá neistota v tom, s akým výsledkom konanie o dedičstvo skončí, ako bude vyporiadané dedičstvo medzi viacerými dedičmi a kto z nich fakticky prevezme dedičstvo. Preto pokiaľ poručiteľ zanechal viac dedičov, sú v období od smrti poručiteľa až do vyporiadania dedičstva právoplatným rozhodnutím súdu považovaní za spoluvlastníkov celého majetku patriaceho do dedičstva. Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí alebo majetkových práv patriacich do dedičstva sú oprávnení voči iným osobám spoločne a nerozdielne. V konaní o určenie predmetu dedičstva majú z týchto dôvodov postavenie tzv. nerozlučných spoločníkov v zmysle § 91 ods. 2 O.s.p. Záver odvolacieho súdu, že žalobu bolo potrebné zamietnuť z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie daného skutočnosťou, že účastníkmi tohto sporového konania neboli všetci tí, ktorí nimi mali byť [účastníkmi konania mali byť aj Š. G. a A. G. (deti A. G.) a tiež M. B., A. K., Š. J., J. J. a V. J. (vnuci A. G.)], je preto správny. Vzhľadom na tvrdenia dovolateľa, že menovaní dedičstvo odmietli, dovolací súd osobitne uvádza nasledovné:

Dedič môže dedičstvo odmietnuť. Odmietnutie sa musí stať ústnym vyhlásením na súde alebo písomným vyhlásením jemu zaslaným (§ 463 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Vyhlásenie o odmietnutí dedičstva môže dedič urobiť len do jedného mesiaca odo dňa, keď bol súdom o práve dedičstvo odmietnuť a o následkoch odmietnutia upovedomený. Z dôležitých dôvodov môže súd túto lehotu predĺžiť (§ 464 Občianskeho zákonníka). Dedičstvo nemôže odmietnuť dedič, ktorý svojím počínaním dal najavo, že dedičstvo nechce odmietnuť (§ 465 Občianskeho zákonníka). Prejav o odmietnutí dedičstva musí byť výslovný, jednoznačný, musí sa týkať celého dedičstva a musí byť urobený voči súdu. Dedič môže dedičstvo odmietnuť len za seba. Dedičstvo nemôže odmietnuť s právnymi účinkami

aj pre potomkov. Zástupca dediča môže dedičstvo za zastúpeného dediča odmietnuť len na základe takej plnej moci, ktorá ho oprávňuje na tento úkon.

Následky odmietnutia dedičstva, ktoré spočívajú v tom, že dedič, ktorý dedičstvo právne účinne odmietol, nededí, nastávajú iba vtedy, ak odmietnutie dedičstva má všetky zákonom predpokladané náležitosti. Pre záver o opodstatnenosti námietky dovolateľa, že Š. G., A. G., M. B., A. K., Š. J., J. J. a V. J. takýmto právne účinným spôsobom dedičstvo odmietli a preto prestali byť nositeľmi dedičských práv po A. G., nedáva však spis žiadny relevantný podklad. Žalobcovia, ktorých v tomto smere zaťažovalo dôkazné bremeno, neprodukovali žiadne dôkazy preukazujúce, že v konaní o dedičstve po A. G. menovaní voči súdu právne účinným spôsobom prejavili, že dedičstvo po nej odmietajú. V dovolaní uvádzané odmietnutie dedičstva týmito osobami zostalo v dôsledku toho len v rovine ničím nepreukázaných tvrdení. So zreteľom na to je opodstatnený záver odvolacieho súdu, že menovaní majú naďalej právne postavenie osôb, o ktorých možno mať dôvodne za to, že sú dedičmi tejto poručiiteľky. Odkaz dovolateľa na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 162/2005 je preto celkom nenáležitý.

Pokiaľ dovolateľ vytýkal súdom, že ho nepoučili o okruhu účastníkov predmetného konania, dovolací súd uvádza, že otázka vecnej legitimácie vyplýva z hmotného práva. Nesprávne určenie okruhu účastníkov v sporovom konaní nemôže súd odstrániť ex offio a nemôže o tomto nedostatku žalobcu poučiť v zmysle § 5 O.s.p. Neposkytnutím poučenia v tomto prípade nedochádza k odňatiu možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), lebo súd je povinný poskytnúť účastníkovi iba poučenie o jeho procesných právach. Poučenie o vecnej legitimácii by bolo poučením o tom, kto má byť podľa hmotného práva účastníkom konania; také poučenie by ale presiahlo poučovaciu povinnosť súdu podľa § 5 O.s.p. a bolo v rozpore so zásadou rovnosti účastníkov konania.

Z uvedeného vyplýva, že v dovolacom konaní v rámci, ktorý bol odvolacím súdom vymedzený nastolením tzv. dovolacej otázky, sa žalobcovi 2/ nepodarilo spochybníť správnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Dovolací súd so zreteľom na to dospel k záveru, že v dovolaní je neopodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.

Nakoľko v dovolaní uplatnený dovolací dôvod nie je daný a neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu 2/ podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

V dovolacom konaní (procesne) úspešným žalovaným vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobcovi 2/, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Úspešní účastníci dovolacieho konania nepodali v tomto konaní návrh na uloženie povinnosti nahradiť im trovy tohto konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.), preto im dovolací súd nepriznal náhradu trov dovolacieho konania.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 31. júla 2012

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová